

แนวโน้มการดูแลกระดานซื้อขาย Cryptocurrency ของต่างประเทศ

ศศิวิมล ถาวรพงศ์สถิตย์
นิติกรชำนาญการ สำนักงานกฤษฎีกา
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ในปี ๒๕๖๐ เป็นปีที่กระแสความนิยมสกุลเงินดิจิทัลหรือเงินเสมือน (Cryptocurrency หรือ Virtual Currency) ได้รับการกล่าวถึงอยู่บ่อยครั้ง ทั้งในมุมมองของหน่วยงานภาครัฐ นักลงทุน หรือนักขุดเหรียญเงินเสมือน โดยสกุล Bitcoin เป็นหนึ่งในเงินเสมือนสกุลที่สำคัญที่สุดสกุลหนึ่งของโลกและได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางและมีผู้ใช้บริการเป็นจำนวนมากที่สุดในโลกจนทำให้มูลค่าของ Bitcoin และสกุลเงินดิจิทัลหลายๆ สกุลเงินได้รับความนิยมไปตามๆ กัน

จากการตรวจสอบข้อมูลในช่วงเดือนกันยายน ๒๕๖๐ ในเว็บไซต์ Cryptocurrency Market Capitalizations ก็พบว่าการสร้างเงินเสมือนขึ้นมาหลากหลายสกุล ซึ่ง ณ ขณะนั้น มีอยู่จำนวน ๑,๑๐๖ สกุลเงิน มูลค่าตลาดโดยรวมอยู่ที่ ๑๖๓,๑๖๙,๙๔๖,๘๘๔ ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา หรือคิดเป็นเงินไทยประมาณ ๕.๓ ล้านล้านบาท ณ ปัจจุบัน (มกราคม ๒๕๖๑) มีสกุลเงินเสมือนจำนวน ๑,๕๐๖ สกุลเงิน มูลค่าตลาดโดยรวม ๕๑๓,๒๘๕,๖๑๙,๔๔๕ ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา หรือคิดเป็นเงินไทยประมาณ ๑๖ ล้านล้านบาท เท่ากับในช่วงระยะเวลา ๓ ถึง ๔ เดือนที่ผ่านมา จำนวนสกุลเงินเสมือนเพิ่มขึ้นกว่า ๕๐๐ สกุลเงิน มูลค่าของตลาดทั่วโลกโดยรวมเพิ่มขึ้นประมาณ ๓ เท่า

ด้วยความร้อนแรงและมูลค่าที่เติบโตอย่างก้าวกระโดดของเงินเสมือนเหล่านั้น ได้ส่งผลต่อบริษัทที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น บริษัทผู้ผลิตชิพการ์ดจอ (บริษัท AMD, บริษัท NVIDIA) ที่ใช้สำหรับการขุดเหรียญ Bitcoin หรือสกุลเงินดิจิทัลต่าง ๆ ได้ทำให้ผลประกอบการของบริษัทดีขึ้น รวมทั้งผู้ให้บริการรับแลกเปลี่ยนเงินดิจิทัล (Cryptocurrency Exchanges or Digital Currency Exchanges (DCE) ต่างก็ได้รับอานิสงค์จากการเติบโตของสกุลเงินดิจิทัลดังกล่าวด้วยเช่นกัน เช่น Coinbase Binance Cryptopia Bitfinex Kucoin หรือกรณีของบริษัท Line ก็มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ให้บริการในฐานะ DCE ด้วยเช่นกัน

ความร้อนแรงดังกล่าวนี้ ยังส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐในภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลทางการเงินในหลาย ๆ ประเทศให้ความสำคัญและมีการติดตามการเติบโตดังกล่าวอย่างใกล้ชิด และมีแนวโน้มที่จะเข้ามากำกับดูแล DCE แต่ในขณะที่อีกหลาย ๆ ประเทศยังไม่ให้การยอมรับ

และมองว่า DCE อาจจะเข้าข่ายขบวนการฟอกเงิน หรือบางประเทศยังมิได้ดำเนินการใด ๆ ซึ่งสามารถแบ่งแนวความเห็นของหน่วยงานภาครัฐของต่างประเทศได้ ๓ แนวทาง ดังนี้

๑. ประเทศที่ให้การยอมรับผู้ให้บริการแลกเปลี่ยน Cryptocurrency

๑.๑ ประเทศญี่ปุ่น

Financial Service Agency (FSA) ได้มีการแก้ไขกฎหมาย Payment Services Act รวมถึงกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ Bitcoin และสกุลเงินดิจิทัลอื่น ๆ มีสถานะทางกฎหมายเทียบเท่ากับสกุลเงินทั่วไปในปัจจุบัน เพื่อให้มีสถานะเทียบเท่ากับ fiat currencies ทั่วไป และสามารถใช้จ่ายได้ตามกฎหมายได้ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๐ เป็นต้นมา โดยผู้ให้บริการรับแลกเปลี่ยนเงินเสมือน (Virtual Currency Exchange Service Provider (VCESP)) จะต้องลงทะเบียนกับ Financial Services Agency ซึ่ง VCESP จะต้องมีความสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

- (๑) มีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ ๑๐ ล้านเยน (๘๗,๕๐๐ ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา)
  - (๒) รับผิดชอบต่อความปลอดภัยของระบบที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการของตน
  - (๓) ดูแลผู้ให้บริการภายนอกอย่างถูกต้องโดยการยืนยันสถานะของตน
- ในกรณีที่มีการจ้างรับบริการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

(๔) ใช้มาตรการในการปกป้องผู้เข้าร่วมถึงการอธิบายว่าสกุลเงินเสมือนไม่ใช่เงินตราต่างประเทศหรือสกุลเงินญี่ปุ่น พร้อมทั้งจัดทำรายงานประจำไตรมาสเกี่ยวกับบันทึกธุรกรรมและแยกเงินฝากของผู้ใช้ออกจากเงินฝากของตนเองในลักษณะที่กฎหมายกำหนด

(๕) แยกเงินมัดจำของผู้ใช้เป็นสกุลเงินดิจิทัลหรือเงินสดปีละครั้งอย่างน้อยที่สุดสำหรับการแยกงบการเงินและการจัดการ

(๖) มีการตรวจสอบบัญชีเป็นประจำทุกปีอย่างน้อยที่สุดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแยกงบการเงินและการจัดการ

ซึ่งปัจจุบันประเทศญี่ปุ่นมีผู้ให้บริการ VCESP ที่ได้รับใบอนุญาตจากทางการ มีจำนวน ๑๕ ราย

๑.๒ บางมลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น

๑.๒.๑ มลรัฐวอชิงตันถือว่าสกุลเงินดิจิทัล เป็นส่วนหนึ่งของนิยาม “การส่งผ่านเงิน” (Money transmission) ภายใต้กฎหมาย Uniform Money Service Act (UMSA) chapter ๑๙.๒๓๐ RCW ซึ่งนิยาม “การส่งผ่านเงิน” หมายความว่า การรับเงินหรือสิ่งที่มีมูลค่าที่เท่าเทียมกับเงิน เพื่อที่จะส่งผ่าน นำส่ง หรือสั่งให้นำส่งซึ่งเงิน หรือสิ่งที่มีมูลค่าเท่าเทียมกันเงินนั้น ไปยังอีกที่หนึ่งไม่ว่าจะในหรือนอกสหรัฐอเมริกา

รวมถึงการส่งผ่านสายส่ง หรือการโอนทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งผู้ให้บริการในลักษณะดังกล่าวจะต้องมาขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจกับ Department of Financial Institutions ซึ่งปัจจุบันมีผู้ให้บริการรับแลกเปลี่ยนสกุลเงินดิจิทัลที่ขอรับใบอนุญาตแล้วจำนวน ๑๒ ราย ได้แก่ BitPay Bittrex Coinbase Xapo เป็นต้น

๑.๒.๒ มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ปัจจุบันทางการมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้เสนอร่างกฎหมาย The Assembly Bill ๑๑๒๓ โดยร่างกฎหมายดังกล่าวจะส่งผลให้มีการออก The Virtual Currency Act ในภายหลัง เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจรับแลกเปลี่ยนสกุลเงินดิจิทัลจะต้องมาขอใบอนุญาตกับทางการของรัฐ

๑.๒.๓ มลรัฐอิลลินอยส์ Department of Financial and Professional Regulation (IDFPR) ได้ประกาศที่จะออกแนวทางในการกำกับดูแลสกุลเงินดิจิทัลที่เรียกว่า Digital Currency Regulatory Guidance ซึ่งจะเน้นการกำกับดูแลในสกุลเงินดิจิทัล เช่น Bitcoin, Dogecoin, Litecoin, Ethereum, and ZCash โดยแนวทางในการกำกับดูแลดังกล่าวจะเป็นการปรับปรุงกฎเกณฑ์เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กับสกุลเงินดิจิทัลในปัจจุบัน

๑.๓ ประเทศเกาหลีใต้

Financial Service Commission ของประเทศเกาหลีใต้ ได้ออกมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการซื้อขายสกุลเงินดิจิทัลว่าให้บุคคลที่ต้องการทำธุรกรรมสกุลเงินดิจิทัลต้องมีบัญชีธนาคารที่เป็นชื่อจริงและเป็นบัญชีธนาคารเดียวกันกับที่ใช้เปิดบัญชีซื้อขายกับผู้ให้บริการรับแลกเปลี่ยนสกุลเงินดิจิทัล และห้ามเด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี และชาวต่างชาติเปิดบัญชีใหม่กับสถาบันการเงินเพื่อเชื่อมโยงกับบัญชีซื้อขายของผู้ให้บริการรับแลกเปลี่ยนสกุลเงินดิจิทัล

นอกจากนี้ ยังได้ออกแนวปฏิบัติ (Cryptocurrency-related AML Guideline) เกี่ยวกับมาตรการเกี่ยวกับการฟอกเงิน เพื่อป้องกันใช้สกุลเงินดิจิทัลไปใช้ในการฟอกเงิน โดยกำหนดให้สถาบันการเงินจะต้องตรวจสอบโดยละเอียดในการทำธุรกรรมแลกเปลี่ยนสกุลเงินดิจิทัลเพื่อให้เงินของผู้ใช้บริการได้รับความปลอดภัยในการทำธุรกรรม โดยการตรวจสอบดังกล่าวต้องการให้สถาบันการเงินตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับการแลกเปลี่ยนสกุลเงินดิจิทัล เพื่อทราบธุรกรรมทางการเงิน แหล่งที่มาของเงิน รายละเอียดที่เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยน ว่าการทำธุรกรรมดังกล่าวเป็นการใช้บัญชีชื่อจริงเพื่อตรวจสอบและทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า ซึ่งแนวปฏิบัติดังกล่าวจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๑ ตัวอย่างเช่น หากผู้ให้บริการฝากหรือถอนเงินเกินกว่า

๑๐ ล้านบาท (KRW) ต่อวัน หรือเกินกว่า ๒๐ ล้านบาท (KRW) ต่อสัปดาห์ ถือว่าเป็นธุรกรรมทางการเงินที่ต้องสงสัยว่าอาจเข้าข่ายการฟอกเงิน

๑.๔ ประเทศออสเตรเลีย

เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๐ รัฐสภาได้ดำเนินการออกกฎหมายฉบับแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการต่อต้านการฟอกเงินและการก่อการร้าย (Anti-Money Laundering and Counter-Terrorism Financing Amendment Act ๒๐๑๗) ซึ่งคาดว่าจะมีผลบังคับใช้ในช่วงเดือนเมษายน ๒๕๖๑ โดยสาระสำคัญดังกล่าวเพื่อแก้ไขกฎหมายฟอกเงินและการก่อการร้ายที่มีอยู่เดิม ให้สามารถบังคับใช้กับผู้ให้บริการรับแลกเปลี่ยนสกุลเงินดิจิทัล (digital currency exchange provider) ซึ่งกำหนดให้ผู้ให้บริการดังกล่าวจะต้องขึ้นทะเบียนและปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมาย ซึ่งรวมถึงจะต้องมีนโยบายและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการรับลูกค้า โดยต้องทำการรู้จักลูกค้า/การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า เพื่อเป็นมาตรการสำคัญในการป้องกันมิให้ผู้ให้บริการรับแลกเปลี่ยนสกุลเงินดิจิทัลจะถูกใช้เป็นตัวกลางในการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

อย่างไรก็ดี ธุรกรรมเกี่ยวกับสกุลเงินดิจิทัล จะถูกเก็บภาษีกำไรจากการขาย (capital gains taxes) ไม่ใช่ภาษีสินค้าหรือบริการ (goods and services taxes (GST)) และทางการมีแนวโน้มที่จะแก้ไขกฎหมายเพื่อปรับปรุงภาษีซ้อนในสกุลเงินดิจิทัลอีกด้วย

๒. ประเทศที่ปฏิเสธผู้ให้บริการแลกเปลี่ยน Cryptocurrency

๒.๑ ประเทศโคลัมเบีย

Colombia's financial regulatory body (SFC) ห้ามสถาบันการเงินทำธุรกรรมหรือดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสกุลเงินดิจิทัล นอกจากนี้ SFC และธนาคารกลางต่างให้ความเห็นที่สอดคล้องว่าสกุลเงินดิจิทัล ไม่ใช่เงินตราที่จะใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย

๒.๒ ประเทศเบลเยียม

ธนาคารกลางของประเทศเบลเยียมได้ออกมาเตือนนักลงทุนและประชาชนเกี่ยวกับอันตรายของสกุลเงินดิจิทัล และแจ้งว่าสกุลเงินดิจิทัลดังกล่าวไม่ใช่เงินที่สามารถชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะออกระเบียบข้อบังคับเพื่อควบคุมสกุลเงินดิจิทัล ดังกล่าว

นอกจากสองประเทศดังกล่าวข้างต้น ธุรกิจการซื้อขายแลกเปลี่ยนสกุลเงินดิจิทัลยังถูกห้ามในประเทศอื่น ๆ เช่น ประเทศโบลิเวีย ประเทศเนปาล ประเทศโมร็อกโก และไต้หวัน เป็นต้น

๓. ประเทศที่ยังไม่มีมาตรการใด ๆ เกี่ยวกับผู้ให้บริการแลกเปลี่ยน Cryptocurrency เช่น ธนาคารกลางของประเทศบราซิล ยังไม่มีเกณฑ์การการกำกับสกุลเงินดิจิทัล

จะเห็นได้ว่าในประเทศที่ระบบเศรษฐกิจขนาดใหญ่ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย หรือประเทศญี่ปุ่น ต่างก็มีแนวโน้มที่จะเข้ามาควบคุมดูแลกระดานซื้อขาย Cryptocurrency ซึ่งขึ้นอยู่กับว่านักกฎหมายฉบับใดมาใช้ ซึ่งมีทั้งกฎหมายที่เกี่ยวกับการฟอกเงิน กฎหมายระบบชำระเงิน หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการทางการเงิน ส่วนประเทศที่ปฏิเสธผู้ให้บริการแลกเปลี่ยน Cryptocurrency นั้น อาจเป็นเพราะมองในมุมเดียวว่าสกุลเงินเงินดิจิทัลมีสถานะคล้ายกับหรือใกล้เคียงอย่างยิ่งกับเงินตราในประเทศของตนก็เป็นได้